

References

1. *Burlak S. A. Cravnitel'no-istoricheskoye yazykoznanije : uchebnik [dlya stud. vyssh. ucheb. Zavedeniy] / S. A. Burlak, S. A. Starostin. – M. : Izdatel'skiy tsentr "Akademiya", 2005. – 432 s.*
2. *Grinberg Dzh. Kvantitativnyy podkhod k morfologicheskoy tipologii yazykov / Dzh. Grinberg // Novoye v lingvistike. – 1963. – Vyp. III. – M. : Progress. – S. 60–94.*
3. *Klimov G. A. Osnovy lingvisticheskoy komparativistiki / Grigoriy Andreyevich Klimov. – M. : Nauka. –168 s.*
4. *Meuye A. Sravnitel'nyy metod v istoricheskom yazykoznanii / Antuan Meuye ; [per. s fr. A. V. Diligenskoy, pod. red. B. V. Gornunga i M. N. Petersona]. – M. : Iz-vo in. lit., 1954. – 100 s.*
5. *Meuye A. Vvedeniye v sravnitel'noye izucheniye indoyevropeyskikh yazykov / Antuan Meuye. – M.-L. : Gosudarstvennoye sotsial'no-ekonomicheskoye izdatel'stvo, 1938. – 510 s.*
6. *Shaykevich A. YA. Vvedeniye v lingvistiku : Uchebnoye posobiye / Anatoliy Yanovich Shaykevich. – M. : Izd-vo Ros. otkrytogo un-ta, 1995. – 302 s.*
7. *Lehman W. P. Historical Linguistics: an Introduction / W. P. Lehman. – [3d ed.]. – London – New York, 1992.*
8. *Ruhlen M. Guide to the World's Languages / M. Ruhlen. – Stanford, 1987. – 492 p.*
9. *Trask R. L. Historical Linguistics / R. L. Trask. – London, New York, Sidney : Auklend, 1996.*

Королёва А. В. Методы верификации бинарного и массового родства языков (комментарий эффективности методов М. Сводеша и Дж. Гринберга).

В статье критически анализируются методы верификации бинарного и массового родства языков с позиций онтологического и гносеологического подходов; онтологический подход к истолкованию языкового родства основывается на том, что родственные языки – это разные временные и пространственные варианты одной и той же непрерывной лингвистической эволюции, тогда как гносеологический подход предусматривает доказательство языкового родства с помощью соответствующих операционных процедур с привлечением надежной верификационной базы.

Ключевые слова: метод верификации, бинарное и массовое родство языков, онтологический и гносеологический подходы, родственные языки.

Korolyova A. V. Methods of Verification of Binary and Mass Comparison of Languages (comment on efficiency of the methods of M. Swadesh and J. Greenberg).

This article critically examines the verification of methods of binary and mass comparison of languages from the standpoint of the ontological and epistemological approaches; the ontological approach to the interpretation of the language comparison is based on the fact that the languages are related – these are different temporal and spatial variations of the same continuous linguistic evolution, whereas the epistemological approach provides the evidence of linguistic affinity with the appropriate operating procedures with the assistance of a reliable verification database.

Keywords: method of verification, binary and mass comparison of languages, ontological and epistemological approaches, related languages.

Лавренчук Я. Ю.

Київський національний лінгвістичний університет

ВАРІАНТНІСТЬ І ВАРІАТИВНІСТЬ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

У статті розглядається різниця між варіантністю і варіативністю сучасної англійської мови та обґрунтовуються причини їх виникнення крізь призму системи мови і норми. Здійснюється зіставний аналіз сучасних моделей поширення варіантів англійської мови у світі, оскільки у XXI столітті кількість носіїв англійської мови вчетверо перевищила кількість її носіїв.

Ключові слова: варіантність, варіативність, система мови, норма.

Англійська мова на сучасному етапі свого розвитку стала провідною мовою світу й офіційно вважається національною мовою Великої Британії, Сполучених Штатів Америки, Канади, Австралійського Союзу і Нової Зеландії, а також другою офіційною мовою Республіки Індії, Південно-Африканської Республіки, Республіки Філіппіни, Республіки Сінгапур та ін. [28]. Все це зумовило системні зміни в цій мові, які виявляються на фонетичному рівні у вигляді різноманітних модифікаційних процесів у мовленні її носіїв і не носіїв [2]. Це сприяє появі нових типів вимови, які відрізняються від установлених кодифікаційних норм її національних варіантів. Більш того, постає питання про стійкість системи фонем і широти діапазону алофонічної варіативності та ієрархії стабільних /варіативних диференційних ознак голосних і приголосних фонем англійської мови.

У зв'язку з цим постає необхідність у перегляді традиційних методів викладання як практичної, так і теоретичної фонетики англійської мови у вищих навчальних закладах, їх спрямування на розширення спектру знань майбутніх вчителів і викладачів про існування більше ніж п'яти національних варіантів англійської, а також набуття ними умінь розуміти не лише озвучене підготовлене, але й автентичне спонтанне мовлення як носіїв, так і не носіїв англійської мови, що продиктовано потребами міжкультурної комунікації у сучасному глобалізованому світі. Така постановка проблеми зумовлює актуальність даної статті.

Метою статті є виявлення основних відмінностей між фонетичною варіантністю й варіативністю сучасної англійської мови й зіставлення підходів лінгвістів щодо представлення різних моделей поширення англійської мови у світі.

Завдання:

- дати визначення понять варіантність і варіативність;
- обґрунтувати причини виникнення фонетичної варіантності та варіативності;
- зіставити моделі поширення варіантів англійської мови у світі;
- окреслити перспективи подальшого експериментально-фонетичного дослідження.

Проблема варіантності й варіативності як характерних рис англійської мови знайшла своє відображення в низці праць зарубіжних (Д. Греддол, Дж. Дженкінз, Б. Качру, Д. Крістал, Т. Рьольке, Дж. Уеллз, Е. Шнайдер), російських (Л. О. Вербицька, М. Г. Кочетова, З. Г. Прошина, Г. П. Торсуєв) і вітчизняних (О. Р. Валігура, М. П. Дворжецька, В. І. Парашук, О. І. Стеріополо) лінгвістів.

Постійний та безперервний розвиток живої мови, її соціальний характер і тяжіння мовної норми до стійкості, стабільності й традиційності, з одного боку, а також до динамічності, вибірковості й мінливості, – з іншого [8; 10; 12], зумовило появу таких рис мови, як варіантність і варіативність [2].

За визначенням Л. О. Вербицької, варіантність є способом існування мовної системи і норми [2]. Інакше кажучи, мова як система сприяє утворенню й існуванню множинної норми на синхронному зрізі завдяки своїм нереалізованим можливостям [2, с. 31; 5; 7; 8]. Дослідниця розрізняє варіантність першого та другого типу. До першого типу вона відносить існування двох або більше способів рівноправної реалізації мовних одиниць (фонем, морфем тощо). А варіантність другого типу передбачає, що один із декількох рівноправних способів реалізації мовних одиниць стає основним варіантом норми, який поступово витісняє інші через їх менше поширення та престиж [2, с. 51–54; 7; 8; 15, с. 26], а в деяких випадках це відбувається через вплив таких позамовних факторів, як, наприклад, мовна політика країни, в якій ця мова є державною чи офіційною.

Варіативність, на думку Л. О. Вербицької, є обов'язковою рисою мови, що особливо помітно на фонетичному рівні, оскільки саме на сегментному рівні мова зазнає найбільших змін [2, с. 31].

Фонетична варіантність і варіативність є характерними рисами фонологічної системи сучасної англійської мови. Варіативність зумовлена визначеною позицією фонему у слові, впливом якості оточуючих звуків, її місцем відповідно до наголосу, а також індивідуальними особливостями вимови мовця в кожен момент реалізації ним відповідних алофонів фонем [2, с. 31; 13].

Яскравим прикладом такої варіативності є вимова зімкненої, губно-губної приголосної фонему /p/ у слові *people*. На початку слова ця фонема реалізується через аспірований і палаталізований алофон [p^h], що зумовлено наголошеністю складу, розташуванням фонему на початку слова та впливом якості наступної після неї довгої голосної фонему переднього ряду, високого піднесення /i:/, яка її пом'якшує. Ця ж фонема наприкінці слова вимовляється твердо, з відтінком наступної передньоязикової, альвеолярної, апікальної сонорної фонему /l/.

Фонетична варіантність на відміну від варіативності полягає у тому, що фонологічна система мови сприяє утворенню, існуванню і реалізації двох або більше закріплених у нормі варіантів фонем [2, с. 31; 7; 16]. Так, наприклад, в англійському слові *fertile* коротка голосна фонема переднього ряду, високого піднесення /i/ має два варіанти вимови, а саме: [fɜ:tail], що характерно для британського національного варіанта англійської мови, та її повна елізія [fɜ:rt(ɪ)l] в північноамериканському варіанті її реалізації. Це зумовлено попередньою вимовою передньоязикової, постальвеолярної, какумінальної, зімкненої централізованої сонорної фонему /r/. Виникнення декількох варіантів фонетичних норм, на думку Л. О. Вербицької, – це явище лінгвістичне, а вибір одного з варіантів визначається соціологічними або ситуативно-стилістичними факторами [2; 13; 14, с. 26].

Продовжуючи думку Л. О. Вербицької про варіантність і варіативність, О. І. Стеріополо вважає, що варіантність слід відносити до системи мови, а варіативність – до реалізації цієї системи у мовленні, що пов'язане з комбінаторно-позиційними варіантами фонем [13; 27; 15, с. 26]. Відтак, варіативність пов'язана з синхронією, а варіантність – як з синхронією, так і діахронією. О. І. Стеріополо підкреслює також і те, що фонетична варіативність може зумовлюватися і такими позамовними чинниками, як, наприклад, спонтанність мовлення, залежність від форм, типів і стилів мовленнєвого спілкування, соціальних і діалектних характеристик мовця, його емоційним станом тощо [2; 13, с. 76].

Отже, фонетична варіантність пов'язана з не повністю реалізованими можливостями конкретної мови, [2] що пов'язане, як правило, з порушенням інтегральних ознак фонологічної системи певної мови за умови, що така ознака не є диференційною для тієї чи іншої фонему [13; 14]. Наприклад, в англійському слові *bath* голосна фонема заднього ряду, низького піднесення /a/ може реалізовуватися, як [a:] або [æ], що не змінює значення цього слова. Фонетична варіативність, у свою чергу, провокується мовою, що зумовлено різними контекстами та ситуаціями мовлення [2; 4]. З огляду на це можна висунути припущення про те, що фонетична варіативність є джерелом виникнення фонетичної варіантності. Так, на думку Д. Крістелла [19], між утвореними національними варіантами сучасної англійської мови (британським, американським, канадійським, австралійським та новозеландським) ведеться досить тривала боротьба, в результаті якої, витіснивши всі інші, перемаже лише один із них, про що свідчать тенденції розвитку норми вимови

сучасної англійської мови та її тяжіння до північноамериканського варіанту реалізації її фонологічної системи, або ж буде створена одна єдина світова норма вимови, яка на сучасному етапі розвитку англійської мови перетворилася на *lingua franca* [3; 28; 29; 31; 34; 35].

В третьому тисячолітті англійська мова стала провідною мовою у світі [29]. Її поширення призвело до того, що нею розмовляють як першою (375 мільйони), а кількість мовців, для яких вона не є рідною, майже вчетверо перевищує її носіїв [22; 28; 29]. Сюди належать країни, в яких англійська є другою офіційною мовою, як, наприклад, Південно-Африканська Республіка, Республіка Індія, Республіка Сінгапур, Республіка Філіппіни, Об'єднана Республіка Танзанія, Республіка Камерун та близько тридцяти інших країн Африки [29]. Це число доповнюють і ті, хто надає перевагу англійській мові як мови міжнародного спілкування для ділових поїздок, роботи, науки, релігійної діяльності, військової справи, журналістики, спорту та відпочинку [29, с. 2].

Все це сприяло виникненню нового напрямку у лінгвістиці під назвою *World Englishes*, який почали розробляти ще в XX столітті американські професори Б. Качру, Я. Качру та Л. Сміт [6; 11; 24; 25; 26, с. 375; 28; 29; 31; 32; 34; 35].

Першим, хто зробив спробу графічно зобразити модель варіантів англійської мови, став Рендольф Квірк (Рис. 1.1) [28; 35]. Його модель “двох кіл” вважають найконсервативнішою з історичної точки зору. До внутрішнього кола, яке отримало назву “*Core English*” (ядро англійської мови), дослідник відніс британський і американський національні варіанти англійської мови, а до зовнішнього, яке отримало назву “*Periphery English*” (периферія англійської мови) – всі її інші варіанти (Рис. 1.2) [28].

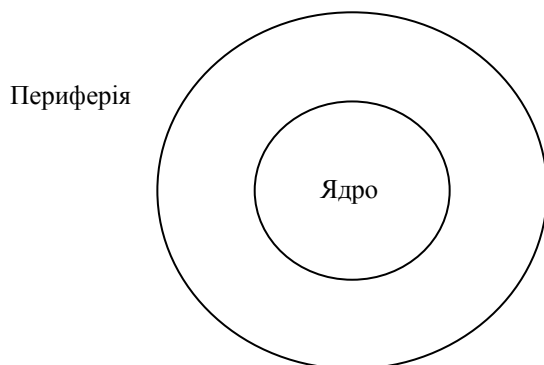

Рис. 1.1. Модель варіантів англійської мови, за Р. Квірком, у вигляді “двох кіл” [28]

Наступниками Р. Квірка у зображенні варіантів англійської мови вважають Т. Мак Артура і М. Горлаха, кожен з яких сконструював власну модель у вигляді “колеса”, основу яких склав принцип мовної ієрархії (Рис. 1.2; 1.3) [21; 27].

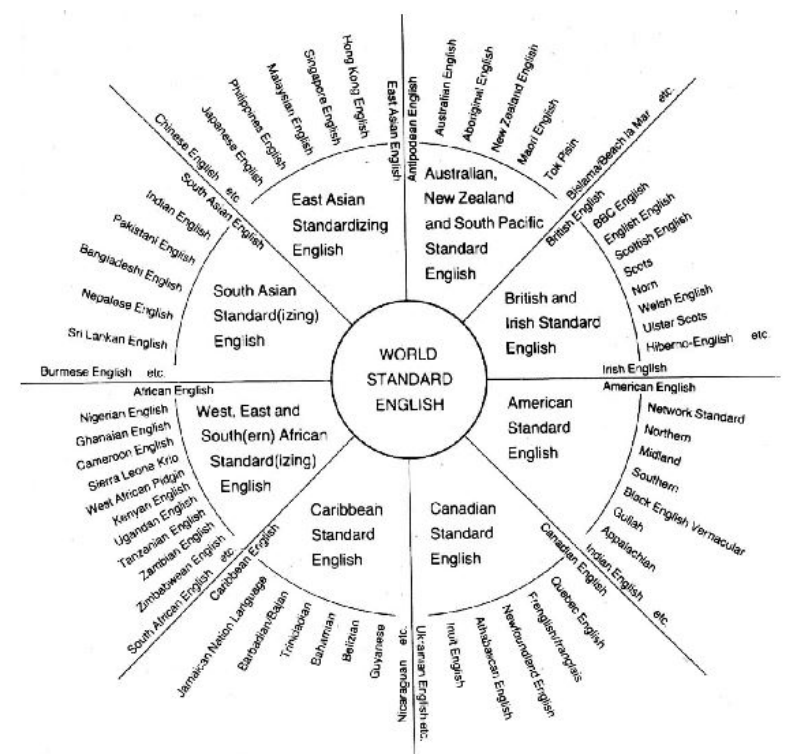

Рис. 1.2. Модель варіантів англійської мови Тома Мак Артура у вигляді “колеса” [27, с. 4]

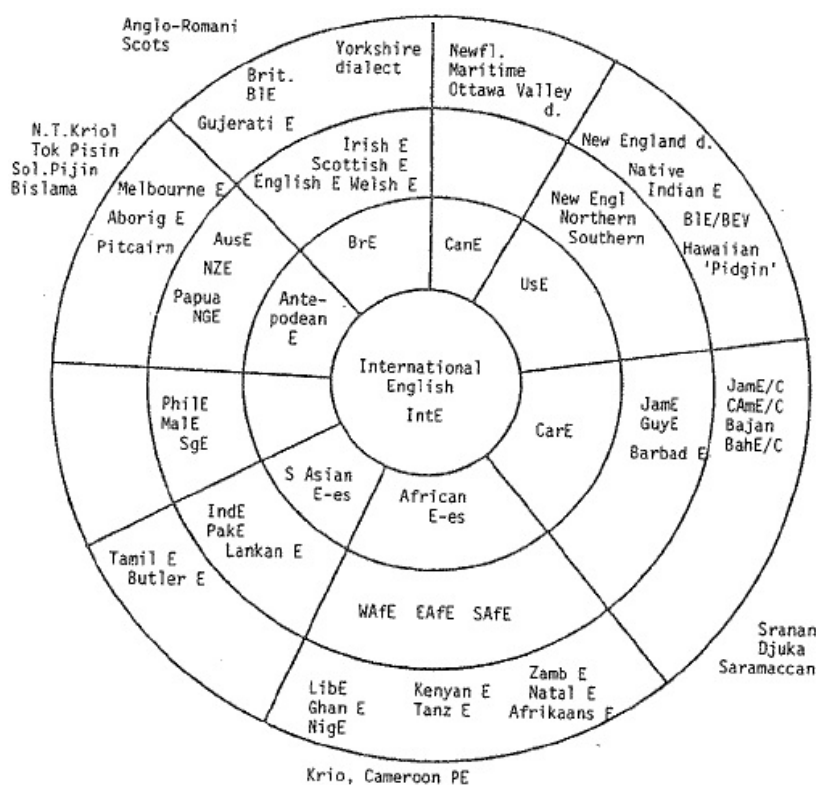

Рис. 1.3. Модель варіантів англійської мови Манфреда Горлаха у вигляді “колеса” [21, с. 5]

Хоча обидві моделі дещо схожі між собою, однак модель Мак Артура здається більш динамічною. В її центрі розташована так-звана “світова стандартна англійська

мова” (World Standard English), а у всіх наступних концентричних колах зображені інші варіанти англійської мови та їх діалектні утворення. Основним недоліком як моделі Т. Мак Артура, так і М. Горлахом є відсутність варіантів англійської мови в Європі [21; 27].

Одним із перших лінгвістів, хто на відміну від моноцентричних концепцій надав перевагу поліцентричним поглядам на англійську мову, став Б. Качру. Проаналізувавши проблему поширення та стратифікації англійської мови у світі, науковець запропонував власну сучасну поліцентричну модель історичної репрезентації трьох основних типів варіантів англійської мови, яка отримала назву “трьох концентричних кіл” (Рис. 1.4) [24; 25; 26, с. 376; 35]. До варіантів “внутрішнього кола” вчений відніс англійську, яка була рідною мовою для іммігрантів, які привезли її до Північної Америки, Австралії та Нової Зеландії, де вона вважається рідною мовою для більшості її носіїв [24; 25; 26, с. 376]. Варіанти “зовнішнього кола” функціонують у країнах, в яких англійська здобула статус другої офіційної мови внаслідок експансії Великою Британією Азії та Африки, а до складу варіантів “кола, що розширюється” належать країни, в яких англійська мова не відіграє жодної історичної чи політичної ролі, проте широко використовується для міжнародного спілкування як *lingua franca* [24; 25; 26; 35].

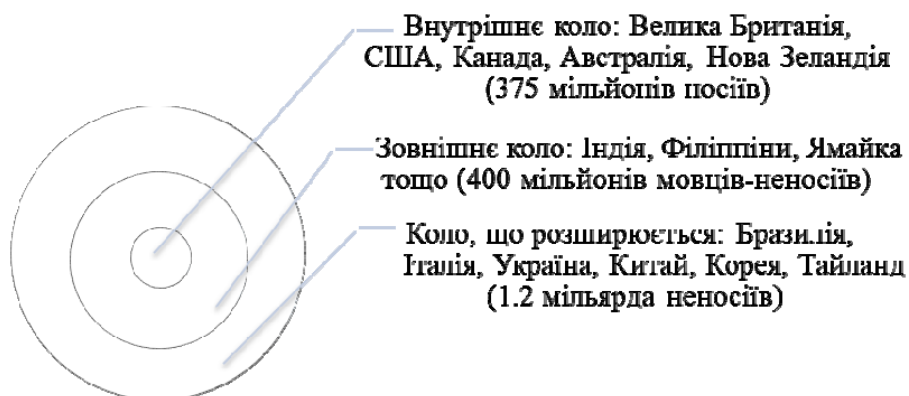

Рис. 1.4. Графічне зображення поліцентричної моделі трьох основних типів варіантів англійської мови за Б. Качру [25; 30, с. 3]

Незважаючи на те, що запропонована Б. Качру модель повною мірою відображає сучасний стан англійської мови на світовій арені, такі соціолінгвісти, як Дж. Дженкінс та П. Брутіо критично оцінюють ідеї Б. Качру [17; 22]. Так, вони вважають, що запропоновані вченим визначення “концентричних кіл” носять політико-історичний, а не соціолінгвістичний характер; основна увага зосереджена на внутрішньому колі; не охарактеризована варіативність у межах виокремлених автором варіантів; не врахований рівень освіченості мовців; у розробленій моделі повністю відсутня характеристика мовної ситуації для тих мов, якими спілкуються не менше, ніж англійською [17; 22]. Певною мірою така критика є слушною, оскільки виділені автором моделі не функціонують ізольовано, а навпаки, переплітаються і піддаються взаємному впливові. Саме таку модель реконструкції запропонував Д. Греддол, який першим висловив думку про те, що “концентричні кола” повинні частково перекривати одне одного. Він замінив назви кіл характеристикою носіїв англійської

мови, для яких вона є першою, другою та третьою, тобто мовою міжнародного спілкування (Рис. 1.5) [22].

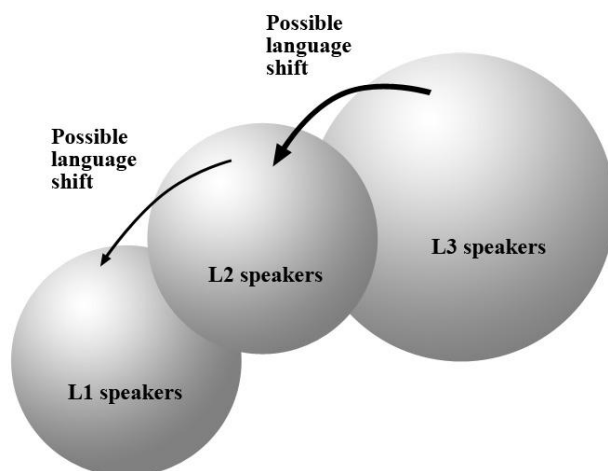

Рис. 1.5. Реконструкція моделі Б. Качру, запропонована Девідом Греддолом [18; 21]

Слід зазначити, що існують й інші моделі реконструкції ідеї Б. Качру. Проте науковець ніколи й не ставив собі за мету зобразити свою модель із позицій соціолінгвістики. Автор сам зауважує, що його “концентричні кола” відображають лише історичну репрезентацію поширення англійської мови у світі, не враховуючи соціальної диференціації і статусу її носіїв. Кола лише ілюструють три основні етапи поширення англійської мови, а не її варіативну типологію [25].

Б. Качру наголошує на тому, що наявність трьох типів світових варіантів англійської мови викликає зміни в їхніх нормах, особливо на фонетичному рівні, а саме: “внутрішнє коло” дослідник назвав колом, в якому норма сформувалась, “зовнішнє” – тим, в якому вона розвивається, зазнаючи певних видозмін, а “коло, що розширюється”, – колом, існування якого залежить від дотримання не носіями англійської мови попередньо встановлених норм та стандартів (у тому числі вимови), які були закладені її носіями у “внутрішньому колі” [24; 25; 34; 35]. До того ж учений виокремлює чотири гілки кодифікації відповідних норм, які, на його погляд, розташовані в порядку важливості: 1) *авторитетна кодифікація* (authoritative codification), що спирається на формальні установи, які визначають норми користування мовою [24]; 2) *соціологічна* або *оцінна кодифікація* (sociological or attitudinal codification), що залежить від суспільного контролю над використанням мови в межах певної групи [24]; 3) *освітня кодифікація* (educational codification), яка пов’язана з відбором науково-педагогічної джерельної бази для навчання мови та освітньою політикою відповідного регіону, в якому вона функціонує [24]; 4) *психологічна кодифікація* (psychological codification), що залежить від психічної потреби певної групи мовців не відхилятися від уже встановлених норм [24].

Намагаючись уникнути винятково географічного й історичного підходів до зображення різних варіантів англійської мови у вигляді “концентричних кіл”, Е. В. Шнайдер сконструював власну динамічну модель постколоніальних варіантів англійської мови, основу якої склали соціолінгвістичні концепти, що пов’язані з особистісною діяльністю мовців [31]. Учений виокремив п’ять основних фаз розвитку і поширення англійської мови у світі, а саме:

1) основу (foundation), тобто початкову фазу появи й тривалого функціонування англійської мови на певній території. Упродовж цього періоду англійська мова контактує з різними місцевими мовами або ж відбувається змішування її діалектів чи навіть варіантів, що призводить до утворення койне (загального нового стандарту чи діалекту) або нового стабільного варіанту мови. Двомовність на даному етапі є маргінальною [31];

2) екзонормативну стабілізацію (exonormative stabilization) – фазу закріплення норм мови-метрополії. Англійська набуває більшої популярності та важливості. На цьому етапі стрімко зростає двомовність серед корінного населення через освітні навчальні заклади та часте спілкування корінного населення з носіями англійської мови [31];

3) привласнення (nativisation) – фазу, яку Е. Шнайдер ще називає перехідним періодом, під час якого носії англійської мови стають менш прив'язаними до своєї батьківщини і починають ототожнювати себе з місцевими реаліями нової для них території, на якій вони поселилися. Англійська мова проникає в соціально-політичні та культурні сфери життя місцевого населення [31];

4) ендонормативну стабілізацію (endonormative stabilization) – фазу поступового становлення власних норм локального варіанта англійської мови, який починає розвиватися [31];

5) диференціацію (differentiation) – фазу розпаду новоутвореного регіонального варіанта англійської мови на інші соціальні й територіальні діалекти. Відбувається так звана мовна зміна [31].

Такі лінгвісти, як Дж. Дженкінз, Б. Качру, Р. Квірк, Б. Кінгслі, Т. Рьольке, Е. Шнайдер та ін. по-різному зображають моделі поширення й форми існування варіантів англійської мови у світі залежно від політично-історичного або соціолінгвістичного підходів, на яких ґрунтуються їхні класифікації [19; 24; 25; 26; 28; 29; 31; 34; 35].

Стосовно фонетичної варіативності сучасної англійської мови, варто згадати Г. П. Торсуєва, який дуже чітко виокремив чотири її аспекти [17]:

1) пневматико-механічну основу всіх звукових одиниць і власне процес мовлення, зумовлений будовою та функціонуванням органів мовлення (ограничений аспект) [17];

2) системний взаємозв'язок між звуковими одиницями, їхня позиція у структурах слів або речень (системний або структурний аспект) [17];

3) диференціацію різноманітних стилів і жанрів мовлення (стилістично-диференційний аспект) [17];

4) наявність діалектних, місцевих і соціальних відмінностей у вимові (діалектний аспект) [17].

Запропонована класифікація досить ґрунтовно відображає варіативність, як рису мовної системи та її реалізацію.

З огляду на попередньо висловлені погляди на варіантність та варіативність сучасної англійської мови можна зробити такі висновки:

1) фонетична варіативність і варіантність пов'язані з системою мови, нормою і мовленням, що зумовлено як внутрішніми, так і зовнішніми (екстралінгвальними) факторами (Є. Косеріу, Л. О. Вербицька);

2) варіативність є першоджерелом варіантності, а варіантність, у свою чергу, є ширшою за варіативність (Л. О. Вербицька);

3) варіантність слід відносити до системи мови, а варіативність – до її реалізації у мовленні носіїв (О. І. Стеріополо);

4) наявність множинності варіантів норми вимови сучасної англійської мови пояснюється не повністю реалізованими можливостями її фонологічної системи на синхронному зрізі (Вербицька);

5) вибір одного з декількох варіантів залежить від соціальної приналежності мовця, його віку, професії, особистих уподобань, рівня володіння орфоепічною нормою, а також – від поширення та престижу одного з варіантів у мовному середовищі (М. Тачинець, А. Ю. Корягіна).

Отже, незважаючи на появу великої кількості нових типів вимови англійської мови на сучасному етапі її розвитку, а також на множинність поглядів мовознавців на різновиди та варіанти й форми її існування, перспективним убачається: 1) з'ясувати, що є власне орфоепічною нормою національних варіантів англійської мови на сучасному етапі; 2) провести експериментально-фонетичне дослідження з метою виявлення орфофонічних особливостей підготовленого та спонтанного мовлення носіїв англійської мови британського та північноамериканського варіантів вимови, які володіють орфоепічною нормою відповідних національних варіантів англійської мови, що дасть змогу вирішити питання стійкості системи фонем англійської мови, установити діапазон алофонічної варіативності та ієрархію стабільних/ варіативних диференційних ознак голосних і приголосних фонем сучасної англійської мови в її національних варіантах; 3) зіставити одержані результати експерименту з особливостями англійського мовлення її не носіїв у країнах, де англійська мова вважається другою офіційною.

Л і т е р а т у р а

1. *Валігура О. Р.* Лінгвокогнітивні і комунікативні основи фонетичної інтерференції (експериментально-фонетичне дослідження англійського мовлення українців) : дис. ... доктора філол. наук : 10.02.04 – германські мови, 10.02.15 – загальне мовознавство / Валігура Ольга Романівна. – К., 2009. – 484 с.
2. *Вербицкая Л. А.* Русская орфоэпия (К проблеме экспериментально-фонетического исследования особенностей современной произносительной нормы) / Людмила Алексеевна Вербицкая. – Л. : Изд-во Ленинградского университета, 1976. – 124 с.
3. *Дворжецька М. П.* Тенденції розвитку вимовної норми сучасної англійської мови // Мова, культура й освіта в сучасному світі : [зб. наук. праць до 90-річчя доктора філол. наук, проф. Романовського О. К.] / [відп. ред. Стишов О. А.]. – К. : Вид. центр КНЛУ, 2008. – С. 141–145.
4. *Корягіна А. Ю.* Вимовна норма і варіативність як головна її ознака [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi.../cgiirbis_64.exe?
5. *Косериу Э.* Синхрония, диахрония и история (проблема языкового изменения) / Эухенио Косериу. – М. : Эдиториал УРСС, 2001. – 204 с.
6. *Кочетова М. Г.* Вариативность в современном английском языке: единство и множество форм / М. Г. Кочетова // Филологические науки. Вопросы теории и практики, № 4 (46). – 2015. – Ч. 2. – С. 103–105.
7. *Кузьмина Р. М.* Фонетическая вариативность языковых единиц / Римма Владимировна Кузьмина // Вестник ИГХТУ. Фонетика и фонология языка и речи. – 2008. – 265 с.
8. *Лавренчук Я. Ю.* Проблема вариативності та варіантності мовлення / Я. Ю. Лавренчук // Мови професійної комунікації: лінгвокультурний, когнітивно-дискурсивний та методичний аспекти : [матеріали III міжнародної науково-практичної конференції], (21 квітня 2016 р.). – К. : Кафедра, 2016. – С. 55–57.
9. *Паращук В.* Зміни в кодифікованих вимовних нормах сучасної англійської мови / В. Паращук // Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство). – Кіровоград : РВЦ КДПУ ім. В. Винниченка, 2000. – Вип. XXVI. – С. 161–170.
10. *Пивоварова Т. Д.* Канадский английский в культурно-историческом контексте / Т. Д. Пивоварова // Вопросы филологии. – 2006. – № 1 (22). – С. 87–91.
11. *Прошина З. Г.* Динамика развития английского языка в его региональных вариантах / З. Г. Прошина // Вестник ИГЛУ. Серия Филология. – 2012. – № 2 (18). – С. 200–206.

12. *Стериополо Е. И.* Коммуникативная ситуация и вариативность фонетических характеристик / Е. И. Стериополо, Н. И. Гейльман // Экспериментально-фонетический анализ речи: проблемы и методы : [межвуз. сб. науч. тр.]. – Л., 1989. – Вып. 2. – С 76–87.
13. *Стериополо Е. И.* Система гласных и ее реализация в речи (экспериментально-фонетическое исследование на материале немецкого языка) : дис. ... докт. филол. наук : 10.02.19 / Елена Ивановна Стериополо. – СПб., 1995. – 422 с.
14. *Стериополо Е. И.* Система языка, орфоэпия, орфофония / Е. И. Стериополо // Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО КДЛУ. Серія: Філологія. Педагогіка. Психологія. – 2000. – Вип. 1. – С. 21–41.
15. *Тачинець М.* Поняття норми у світлі теорії варіювання [Електронний ресурс] / М. Тачинець. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Nz/2011_96_2/.../70.pdf
16. *Торсуев Г. П.* Константность и вариативность в фонетической системе / Георгий Петрович Торсуев. – М. : Наука. – 1977. – 123 с.
17. *Bruthiaux P.* Squaring the circles: issues in modeling English Worldwide / P. Bruthiaux // International Journal of Applied Linguistics, 13 (2), 2003. – P. 159–178.
18. *Chee S. P.* Beyond the three circles: A new model for world Englishes [Electronic Resource] / Sau Pung Chee. – Mode of Access : [scholarbank.nus.edu.sg/bitstream/handle/10635/16502/Chee SP. PDF?sequence=1](http://scholarbank.nus.edu.sg/bitstream/handle/10635/16502/Chee%20SP.PDF?sequence=1)
19. *Crystal D.* The Cambridge Encyclopedia of the English Language / David Crystal. – Cambridge : Cambridge University Press, 1997. – 489 p.
20. *Görlach M.* The development of Standard English / M. Görlach // Studies in the History of the English Language / [ed. M. Görlach]. – Heidelberg : Carl Winter, 1988. – P. 9–64.
21. *Graddol D.* The Future of English? / David Graddol // A guide to forecasting the popularity of the English Language in the 21st century. – London : The British Council, 2000. – 66 p.
22. *Jenkins J.* Who speaks English today? / J. Jenkins // World Englishes: A Resource Book for Students. London : Routledge, 2003. – P. 14–21.
23. *Kachru B. B.* World Englishes and Applied Linguistics / B.B. Kachru // World Englishes. – 1986. – Vol. 9. – № 1. – P. 3–20.
24. *Kachru B. B.* Standards, codification and sociolinguistic realism. The English language in the outer circle / B. B. Kachru // English in the World: Teaching and Learning the Language and Literatures / [R. Quirk and H. G. Widdowson (eds.)]. – Cambridge : Cambridge University Press, 1985. – P. 11–30.
25. *Kingsley B.* World Englishes / Bolton Kingsley // The handbook of world Englishes. Chapter 15. World Englishes today. – 2008. – P. 367–396.
26. *McArthur T.* Concise Oxford companion to the English language / T. McArthur. – Oxford, UK : Oxford University Press, 2005. – P. 96–102.
27. *Quirk R.* The English Language in a Global Context / R. Quirk // English in the World / [Quirk and Widdowson (eds.)]. – Cambridge : Cambridge University Press, 1985. – P. 1–6.
28. *Roelcke T.* Variatiostypologie – Variationstypology [Electronic Resource] / Thorsten Roelcke // Einsprach typologisches Handbuch der europäischen Sprachen. – Mode of Access : <https://books.google.com.ua/books?id=eP9NoBW73qUC&pg=PR1&lpg=PR1&dq=Variationstypologie>
29. *Schmitt H.* The case for the epsilon symbol (ε) in RP DRESS / H. Schmitt // Journal of the International Phonetic Association, 37 (3). – 2007. – P. 321–328.
30. *Schneider E.* The dynamics of New Englishes: from identity construction to dialect birth / E. Schneider // Language. – 2003. – Vol. 79. – No. 2. – P. 233–281.
31. *Silva P. V.* English and Englishes [Electronic Resource] / P. V. Silva. – Mode of Access : [http://wiredspace.wits.ac.za/bitstream/handle/.../ENGLISH AND ENGLISHES.pdf](http://wiredspace.wits.ac.za/bitstream/handle/.../ENGLISH%20AND%20ENGLISHES.pdf)
32. *Wells J. C.* Accents of English. An Introduction / J. C. Wells. – Cambridge, New York : Cambridge University Press, 1982. – P. 55–69.
33. A global model of English [Electronic Resource]. – Mode of Access : http://www.academia.edu/18880691/A_global_model_of_English
34. Braj Kachru [Electronic Resource]. – Mode of Access : https://en.wikipedia.org/wiki/Braj_Kachru
35. World Englishes [Electronic Resource]. – Mode of Access : https://en.wikipedia.org/wiki/World_Englishes

References

1. *Valihura O. R.* Linhvokohnityvni i komunikatyvni osnovy fonetychnoyi interferentsiyi (eksperymental'no-fonetychne doslidzhennya anhliys'koho movlennya ukrayintsiv) : dys. ... doktora filol. nauk : 10.02.04 – hermans'ki movy, 10.02.15 – zahal'ne movoznavstvo / Valihura Ol'ha Romanivna. – K., 2009. – 484 s.

2. *Verbytskaya L. A.* Russkaya orfoépyya (K probleme éksperimental'no-fonetycheskoho yssledovaniya osobennostey sovremennoy proyznosyitel'noy normy) / Lyudmyla Alekseevna Verbytskaya. – L. : Yzd-vo Lenynhradskoho unyversyteta, 1976. – 124 s.
3. *Dvorzhets'ka M. P.* Tendentsiyi rozvytku vymovnoyi normy suchasnoyi anhliys'koyi movy // Mova, kul'tura y osvita v suchasnomu sviti : [zb. nauk. prats' do 90-richchya doktora filol. nauk, prof. Romanov's'koho O. K.] / [vidp. red. Styshov O. A.]. – K. : Vyd. tsentr KNLU, 2008. – S. 141–145.
4. *Koryahina A. YU.* Vymovna norma i variatyvnist' yak holovna yiyi oznaka [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu : http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi.../cgiirbis_64.exe?
5. *Koseryu É.* Synkhronyya, dyakhronyya y ystoriyya (problema yazykovoho yzmeneniya) / Éukhenyo Koseryu. – M. : Édytoryal URSS, 2001. – 204 s.
6. *Kochetova M. H.* Varyatyvnost' v sovremennom anhlyyskom yazyke: edynstvo y mnozhestvo form / M. H. Kochetova // Fylohohycheskye nauky. Voprosy teoryy y praktyky, № 4 (46). – 2015. – CH. 2. – S. 103–105.
7. *Kuz'myna R. M.* Fonetycheskaya varyatyvnost' yazykovykh edynyts / Rymma Vladymyrovna Kuz'myna // Vesnyk YHKHTU. Fonetyka y fonolohyya yazyka y rechy. – 2008. – 265 s.
8. *Lavrenchuk YA. YU.* Problema varyatyvnosti ta variantnosti movlenniya / YA. YU. Lavrenchuk // Movy profesiynoyi komunikatsiyi: linhvokul'turnyy, kohnityvno-dyskursyvnyy ta metodychnyy aspekty : [materialy III mizhnarodnoyi naukovy-praktychnoyi konferentsiyi], (21 kvitnya 2016 r.). – K. : Kafedra, 2016. – S. 55–57.
9. *Parashchuk V.* Zminy v kodyfikovanykh vymovnykh normakh suchasnoyi anhliys'koyi movy / V. Parashchuk // Naukovi zapysky. Seriya: Filolohichni nauky (movoznavstvo). – Kirovohrad : RVTS KDPU im. V. Vynnychenka, 2000. – Vyp. KHXVI. – S. 161–170.
10. *Pyvovarova T. D.* Kanadskyy anhlyyskyy v kul'turno-ystorycheskom kontekste / T. D. Pyvovarova // Voprosy fylohohyy. – 2006. – № 1 (22). – S. 87–91.
11. *Proshyna Z. H.* Dynamyka rozvytyyya anhlyyskoho yazyka v eho rehyonal'nykh varyantakh / Z. H. Proshyna // Vestnyk YHLU. Seryya Fylohohyya. – 2012. – № 2 (18). – S. 200–206.
12. *Steryopolo E. Y.* Kommunykatyvnaia sytuatsyya y varyatyvnost' fonetycheskykh kharakterystyk / E. Y. Steryopolo, N. Y. Heyl'man // Éksperimental'no-fonetycheskyy analiz rechy: problemy y metody : [mezhvuz. sb. nauch. tr.]. – L., 1989. – Vyp. 2. – S. 76–87.
13. *Steryopolo E. Y.* Systema hlasnykh y ee realizatsyya v rechy (éksperimental'no-fonetycheskoe yssledovanye na materyale nemetskohoyazyka) : dys. ... dokt. fylo. nauk : 10.02.19 / Elena Yvanovna Steryopolo. – SPb., 1995. – 422 s.
14. *Steryopolo E. Y.* Systema yazyka, orfoépyya, orfofonya / E. Y. Steryopolo // Naukovyy visnyk kafedry YUNESKO KDLU. Seriya: Filolohiya. Pedahohika. Psykholohiya. – 2000. – Vyp. 1. – S. 21–41.
15. *Tachynets' M.* Ponyattya normy u svitli teoriiy varyuvannya [Elektronnyy resurs] / M. Tachynets'. – Rezhym dostupu : http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Nz/2011_96_2/.../70.pdf
16. *Torsuyev G. P.* Konstantnost' i variativnost' v foneticheskoy sisteme / Georgiy Petrovich Torsuyev. – M. : Nauka. – 1977. – 123 s.
17. *Bruthiaux P.* Squaring the circles: issues in modeling English Worldwide / P. Bruthiaux // International Journal of Applied Linguistics, 13 (2), 2003. – P. 159–178.
18. *Chee S. P.* Beyond the three circles: A new model for world Englishes [Electronic Resource] / Sau Pung Chee. – Mode of Access : [scholarbank.nus.edu.sg/bitstream/handle/10635/16502/Chee SP. PDF?sequence=1](http://scholarbank.nus.edu.sg/bitstream/handle/10635/16502/Chee%20SP.PDF?sequence=1)
19. *Crystal D.* The Cambridge Encyclopedia of the English Language / David Crystal. Cambridge : Cambridge University Press, 1997. – 489 p.
20. *Görlach M.* The development of Standard English / M. Görlach // Studies in the History of the English Language / [ed. M. Görlach]. – Heidelberg : Carl Winter, 1988. – P. 9–64.
21. *Graddol D.* The Future of English? / David Graddol // A guide to forecasting the popularity of the English Language in the 21st century. – London : The British Council, 2000. – 66 p.
22. *Jenkins J.* Who speaks English today? / J. Jenkins // World Englishes: A Resource Book for Students. London : Routledge, 2003. – P. 14–21.
23. *Kachru B. B.* World Englishes and Applied Linguistics / B. B. Kachru // World Englishes. – 1986. – Vol. 9. – № 1. – P. 3–20.
24. *Kachru B. B.* Standards, codification and sociolinguistic realism. The English language in the outer circle / B. B. Kachru // English in the World: Teaching and Learning the Language and Literatures / [R. Quirk and H. G. Widdowson (eds.)]. – Cambridge : Cambridge University Press, 1985. – P. 11–30.
25. *Kingsley B.* World Englishes / Bolton Kingsley // The handbook of world Englishes. Chapter 15. World Englishes today. – 2008. – P. 367–396.

26. *McArthur T.* Concise Oxford companion to the English language / T. McArthur. – Oxford, UK : Oxford University Press, 2005. – P. 96–102.
27. *Quirk R.* The English Language in a Global Context / R. Quirk // English in the World / [Quirk and Widdowson (eds.)]. – Cambridge : Cambridge University Press, 1985. – P. 1–6.
28. *Roelcke T.* Variatiostypologie – Variationstypology [Electronic Resource] / Thorsten Roelcke // Einsprach typologisches Handbuch der europäischen Sprachen. – Mode of Access : <https://books.google.com.ua/books?id=eP9NoBW73qUC&pg=PR1&lpg=PR1&dq=Variationstypologie>
29. *Schmitt H.* The case for the epsilon symbol (ε) in RP DRESS / H. Schmitt // Journal of the International Phonetic Association, 37 (3). – 2007. – P. 321–328.
30. *Schneider E.* The dynamics of New Englishes: from identity construction to dialect birth / E. Schneider // Language. – 2003. – Vol. 79. – No. 2. – P. 233–281.
31. *Silva P. V.* English and Englishes [Electronic Resource] / P.V. Silva. – Mode of Access : [http://wiredspace.wits.ac.za/bitstream/handle/.../ENGLISH AND ENGLISHES.pdf](http://wiredspace.wits.ac.za/bitstream/handle/.../ENGLISH_AND_ENGLISHES.pdf).
32. *Wells J. C.* Accents of English. An Introduction / J.C. Wells. – Cambridge, New York : Cambridge University Press, 1982. – P. 55–69.
33. A global model of English [Electronic Resource]. – Mode of Access : http://www.academia.edu/18880691/A_global_model_of_English
34. Braj Kachru [Electronic Resource]. – Mode of Access : https://en.wikipedia.org/wiki/Braj_Kachru
35. World Englishes [Electronic Resource]. – Mode of Access : https://en.wikipedia.org/wiki/World_Englishes

Лавренчук Я. Ю. Вариантность и вариативность современного английского языка.

В статье рассматривается разница между вариантностью и вариативностью современного английского языка и обосновываются причины их возникновения сквозь призму системы языка и нормы. Осуществляется сопоставительный анализ современных моделей распространения вариантов английского языка в мире, поскольку в XXI веке количество не носителей английского языка вчетверо превысило количество его носителей.

Ключевые слова: вариантность, вариативность, система языка, норма.

Lavrenchuk Y. Y. Variants and Varieties of Present-Day English.

The article deals with the differences between variants and variations of present-day English, their causes in terms of language system and norm being explicated. A comparative analysis of current models of the spread of the English language is carried out due to the fact that in the third millennium the number of non-native English language speakers has exceeded the number of its native speakers by four times.

Keywords: variance, variation, language system, norm.

Леута О. І.

***Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова***

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ТЕОРІЇ ЧЛЕНІВ РЕЧЕННЯ

Стаття присвячена аналізу проблеми виділення членів речення у вітчизняному за зарубіжному мовознавстві. Розглянуто традиційне тлумачення членів речення та сучасні погляди на їх кваліфікацію, спроби представлення у нових поняттях. Особливу увагу приділено питанню протиставлення головних та другорядних членів речення на логічних та суто лінгвістичних засадах.

Ключові слова: член речення, підмет, присудок, суб'єкт, предикат, компонент структури, граматична форма.

Проблема членів речення належить до “вічних”, завжди актуальних і ніколи переконливо не вирішених у мовознавстві, хоча жодна лінгвістична школа чи напрям не обійшли її своєю увагою.